

unde clasa socială a “chiaburilor” nu a fost distrusă în totalitate, nu a trecut. Mai precis, este vorba despre adoptarea, uneori chiar la sfatul consilierilor sovietici, a politicii “de prudență” în abordarea colectivizării din 1949-1962.

Octavian Dascăl

Expoziția Țăranii și comunismul

Expoziția “Țăranii și comunismul” a fost vernisată inițial la București, în anul 2009, cu ocazia împlinirii a șase decenii de la începutul procesului de colectivizare a agriculturii în România, pentru ca apoi să colinde pe la mai multe muzee din țară, ajungând în data de 26 ianuarie 2011 la Muzeul Național al Unirii din Alba Iulia. Curatorul expoziției este Romulus Rusan, directorul Centrului Internațional de Studii asupra Comunismului din cadrul Fundației Academia Civică. La realizarea panourilor au fost folosite documente de arhivă privind colectivizarea desfășurată în toată țara și fotografii de epocă.

Potrivit curatorului expoziției, “Țăranii au fost mereu pe câmpul de luptă. Au luptat cu tătarii, cu turcii și cu rușii, cu secetele și cu inundațiile, cu “birarii” și cu activiștii, cu birurile și cotele. Lupta cu comuniștii i-a înfrânt însă definitiv, căci le-a distrus nu numai viețile, ci și rădăcinile. Fără pământ, țăranii și-au pierdut definiția. Și-au luat lumea în cap venind la oraș și lăsând pământul și gospodăria pe seama femeilor și a copiilor, iar recoltarea în sarcina soldaților și a studenților. Astăzi, jertfa țăranilor răsculați în 1949-1950 rămâne un episod romantic. Răzmerițele finale din 1960-1962 seamănă cu asediile medievale. Ziua din aprilie 1962, când a fost decretată colectivizarea, seamănă cu căderea Constantinopolului. Așa cum picturile din Aya Sofia ilustrează o lume străină de cea care urma să vină, țăranii se proiectează în realitatea timpului nostru ca niște martiri fără aureole. Răpuși de glonț sau de ideologie, sunt cele mai numeroase și inocente prăzi ale comunismului.”

Gh. Gheorghiu-Dej, în raportul din plenara PMR din 3-5 martie 1949, recomanda activiștilor să aplice “sfânta luptă de clasă!” Cât o privește pe Ana Pauker (care a condus o vreme comisia de aplicare a colectivizării), ea le cerea țăranilor, pe care îi considera “mici burghezi”, “capitaliști în felul lor”, să predea cotele, care erau un “mic sacrificiu”: “Să fie stigmatizat în sat acela care ar încerca să se sustragă de la această datorie elementară.” Cu alte cuvinte, cita din Directiva NKVD nr. 003, emisă la 6 iunie 1947 la Moscova pentru țările din orbita sovietică, care spunea la punctul 13 explicit: “politica față de gospodăriile țărănești va urmări să facă proprietatea particulară nerentabilă. După aceea trebuie începută colectivizarea. În cazul în care, din partea țăranilor, ar interveni o rezistență importantă, trebuie să le fie redusă împărțirea mijloacelor de producție concomitent cu creșterea obligațiilor de predare a cotelor”.

Pentru perioada 1949-1951, Gheorghe Gheorghiu-Dej a recunoscut *post factum* că au fost 80.000 de arestați. Într-un raport trimis Comitetului Central, Procuratura RPR adaugă celor 80.000 de condamnați în tribunalele militare alți 90.000 condamnați de către judecătoriile civile locale pentru delictе “de drept comun”.

În 1949 țăranii reprezentau două treimi din populația țării. Partidul comunist le dăduse în martie 1945 peste un milion de hectare, dar numai cu gândul de a li le lua înapoi prin colectivizare. La 11 iulie 1948 s-au naționalizat 1.050 de întreprinderi

industriale într-o singură zi, prin ocuparea la ordin a fabricilor de către activiști. Dezbateră și votarea Legii 119, a naționalizării, a durat, în Marea Adunare Națională, mai puțin de două ore. Cu cei 10 milioane de țărani lupta a durat însă 13 ani. În 1962, când s-a terminat colectivizarea, s-a ajuns la situația aberantă în care pe 15% din suprafața agricolă rămasă necolectivizată (sub formă de "loturi individuale") se producea un procent de 30% din producția de legume și se creșteau peste jumătate din efectivele de oi, vite și găini.

Cele mai tensionate momente ale procesului de colectivizare au fost răscoalele spontane care au ridicat mii de țărani împotriva activiștilor de partid veniți să-i poftescă în colectiv și să-i oblige să își predea cotele. Evenimentele au urmat un curs asemănător de la o regiune la alta. În Bihor, Arad și Botoșani, în iunie-august 1949; în Vlasca și Vrancea în 1950; în noiembrie 1957 din nou în Vrancea, la Suraia; în decembrie 1957, la Vadu Roșca; în ianuarie următor, la Cudalbi, Galați; apoi imediat, tot în ianuarie, din nou în Vrancea, la Răstoaca. În sfârșit, în februarie 1961, a fost o răzmeriță la Salciile, Buzău. Nu a existat regiune a țării și perioadă de timp în care să nu fi fost împotriviri.

Curatorii expoziției intenționează să o trimită prin școli pentru a fi văzută de cât mai mulți tineri. Este nu doar un recviem pentru bunicii noștri, dar și o muștrare pentru felul cum i-am pierdut atunci și acum.

Silviu Ionaș*

Expoziția Centenarul Aviației cu Reacție Coandă – 1910

Muzeul Militar Național a găzduit în perioada 25 noiembrie 2010-31 martie 2011 expoziția intitulată *Centenarul Aviației cu Reacție Coandă – 1910*, pentru a readuce în atenția publicului invențiile de excepție concepute de valorosul inginer român, inițiativă ce se înscrie în seria manifestațiilor prilejuite de aniversarea, a 100 de ani de aviație românească.

Henri Coandă s-a născut la 7 iunie 1886 la București, fiind al doilea copil al generalului Constantin Coandă, fost aghiotant regal al principelui Ferdinand. Viitorul inventator a urmat cursurile Școlii de Ofițeri de Artilerie din Germania (1904-1905), fiind repartizat ca sublocotenent în Regimentul 2 Artilerie din București. În toamna anului 1905 a primit permisiunea de a-și părăsi regimentul pentru continuarea studiilor la Școala de Război din Germania (*Technische Hochschule*) din Charlottenburg-Berlin, după absolvirea căreia a urmat Institutul Montefiore din Liège unde, în anul 1909, a obținut diploma de inginer în domeniul electricității. În anul următor a absolvit *École supérieure de l'aéronautique et de constructions mécaniques* din Paris.

În iulie 1910, în urma cercetărilor întreprinse cu sprijinul savantului Paul Painlevé și inginerului Gustave Eiffel în domeniile construcțiilor aeronautice, a sistemelor de portanță și propulsie, Henri Coandă obține brevetul francez pentru un motor cu explozie turbovolantă. Inventatorul va dota cu acest tip de motor aeroplanul "Coandă 1910", prezentat publicului în cadrul celui de-al doilea Salon de Locomoție Aeriană organizat la Paris (15 octombrie 1910). Imediat după eveniment, el obține brevetul francez pentru un propulsor-turbină.

* National Archives of Romania, Alba County Branch.